

Полюси зростання: шлях до економічного відновлення та євроінтеграції України

Для відновлення Україні потрібні дієві інструменти регіональної політики, впровадження яких має відбуватися вже сьогодні. Точкою опори розвитку регіонів і зростання економіки можуть стати “полюси зростання”, які передбачають стимулювання економічного зростання в так званих “полюсах” або “центрах”, поступово поширюючи розвиток на сусідні території та периферію.

Експерти ГО EasyBusiness спільно з Ukraine-Moldova American Enterprise Fund (UMAЕF) у рамках проєкту “Регіональні полюси зростання України” провели дослідження щодо можливостей застосування політики, яка ґрунтувалась би на методології полюсів/центрів зростання. Результати дослідження презентували у Києві під час події “Полюси зростання: шлях до економічного відновлення та євроінтеграції України”.

За словами народного депутата України **Віталія Безгіна**, головними передумовами впровадження полюсів зростання для України є територіальні нерівності як між регіонами, так і всередині них, євроінтеграційні процеси, а також післявоєнне відновлення:

“Диспаритет між різними регіонами України постійно зростає через вплив війни, міграцію населення зі сходу на захід... Європейська політика згуртованості спрямована на вирішення територіальних, соціальних та економічних дисбалансів, що існують між різними регіонами Євросоюзу. Власне фокус на вирівнюванні територіальних диспропорцій, який передбачає в тому числі концепція полюсів зростання, має стати одним з пріоритетів адаптації української регіональної політики до підходів ЄС”, – зауважив парламентарій.

Вартість відбудови України стає більшою з кожним місяцем війни. Остання офіційна цифра руйнувань та відповідно відновлення — понад 486 млрд євро, але за рік вона ґрунтовно зросла. Економічне зростання є важливим не лише для відновлення, але й для виживання та розвитку країни. За словами заступника Міністра економіки України **Андрія Телюпи**, Уряд вбачає політику економічного зростання саме через роботу з регіонами:

“Для кожного регіону треба визначити конкурентні переваги. В ідеалі кожен регіон повинен мати набір меню проєктів для інвесторів та партнерів. Є потреба аналізувати нову економічну географію. Зараз бачимо бум індустріалізації західної України. Релокуються заводи, відкриваються виробництва. У рамках полюсів зростання це теж треба аналізувати та враховувати. Вже з наступного року будемо працювати зі смарт-спеціалізацією кожного регіону. Буде створено дашборд регіонів з рейтингом регіонів, щоб бачити слабкі місця та полюси зростання”, — анонсував Андрій Телюпа.

*“Ми не можемо розраховувати на відбудову тільки за рахунок міжнародної підтримки. Нам треба зростати економічно. Полюси зростання – це саме той механізм, який може допомогти Україні стимулювати економічний розвиток, підсилити громади та вирівняти диспаритети між регіонами. UMAEF з 1994 року займається інвестиціями. І ми знаємо, що підтримка бізнесу є найкращим стимулом росту. Аби вона була ефективнішою, потрібне відповідне підґрунтя - сталий розвиток громад (зокрема малих), та саме такі інструменти, які дозволять розвивати бізнес, залучати іноземні інвестиції та допомагати Україні зростати економічно”, — переконана директорка місцевого економічного розвитку UMAEF **Ірина Озимок.***

Команда експертів та аналітиків провела найповніший аналіз міжнародного досвіду щодо полюсів зростання:

- вивчили досвід впровадження концепції полюсів зростання у 18 країнах з різних частин світу;
- провели інтерв'ю з 26 експертами (з яких 12 міжнародних);
- провели польове дослідження: відвідали 12 громад у 2 областях і поспілкувалися зі ~100 представників ОМС, обласних рад, місцевого бізнесу;
- напрацювали інтерактивний дашборд, на якому можна змінювати вагу 38 різних показників на рівні громад і таким чином визначати потенційні полюси зростання в кожній області.

Як зазначив виконавчий директор EasyBusiness **Дмитро Ливч**, євроінтеграція дає можливість побудувати саме таку збалансовану політику, яка дозволить одночасно подолати регіональні нерівності та сприяти післявоєнному відновленню й економічному зростанню.

“Євроінтеграція та повоєнне відновлення найбільше впливатимуть на економічний розвиток України в найближчі роки. Більшість країн, які вступали до ЄС, мають центри тяжіння. І чим ближче регіон знаходиться до центрів тяжіння, тим більші туди йдуть інвестиції. Тим вищі показники регіонального ВВП, більше можливостей для підприємств та робочої сили. Така ситуація чекає на Україну в контексті євроінтеграції. Відновлення ж більше впливатиме на регіони, які найбільше постраждали. Пошук полюсів зростання може стати дієвим економічним інструментом, за рахунок якого ми зможемо забезпечити якісне економічне профілювання регіонів. Зрозуміти фактори конкурентоспроможності кожного регіону або макрорегіонів”, – зауважив експерт.

Вже сьогодні потрібно інвестувати у розвиток сильніших агломерацій/полюсів зростання, щоб вони могли стати потужними економічними драйверами, здатними підтримувати менш розвинені території. Пілотним регіоном для впровадження концепції може стати Тернопільщина.

“Ми хочемо за рахунок цього пілотного проекту впровадження концепції полюсів зростання на Тернопільщині створити громадам рівні умови для відбудови та економічного розвитку. І тільки зацікавленість громад буде драйвером реалізації цих проектів у громадах. Як зробити цю модель реальною? Громадам має бути це вигідно. У нас частина громад отримують дотації вирівнювання. А частина громад платить реверс до державного бюджету. Якщо цей реверс запускати виключно на спільні проекти між громадами в конкретному полюсі зростання, тоді з'явиться інтерес. Спільна транспортна система, спільна переробка сміття, індустриальні парки – все це може допомогти дуже швидко запускати механізм впровадження полюсів зростання та економічно посилити регіони країни”, — переконаний голова Державного агентства відновлення та розвитку інфраструктури України **Сергій Сухомлин**.

Залучення бізнесу, створення індустриальних парків, розвиток логістичних центрів, інвестиції в сучасні кластери можуть дати поштовх для економічного розвитку регіонів. Основна задача — не просто забезпечити співпрацю між громадами, а саме пришвидшити економічне зростання. Наприклад, в Румунії у період з 2000 по 2013 рік всі 8 полюсів зростали швидше ніж країна загалом. Саме у цей період Румунія була найбільш швидкозростаючою економікою в ЄС (ВВП за паритетом купівельної спроможності на душу населення зросло в 3,3 рази). Для України в умовах післявоєнного відновлення та динамічної євроінтеграції ефект може бути ще більш відчутним.

Інші важливі напрямки для формування сталого полюсу зростання – це розвиток людського потенціалу, створення комфортного середовища для мешканців, інституційний розвиток і співпраця між сусідніми громадами. Впровадження концепції полюсів зростання в Україні

дозволить розвивати економіку регіонів, зменшувати дисбаланс між громадами і сприятиме загальній інтеграції країни до європейського економічного простору.

Ознайомитись із дослідженням [“Полюси зростання: шлях до економічного відновлення та євроінтеграції”](#)